

01/2013

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTTEJA

TIIVISTELMÄ

Noora Järnefelt, Mikko Kautto, Markku Nurminen ja Janne Salonen

Työurien pituuden kehitys 2000-luvulla

Tässä raportissa tutkitaan, kuinka pitkiä työuria Suomessa tehdään ja miten työurien pituus on kehittynyt 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Tarkastelussa ovat ensiksi jo toteutuneet työurat ja niiden pituus Eläketurvakeskuksen rekisteritietojen valossa. Toiseksi tarkastellaan työllisen ajan odotteiden muodossa 2000-luvulla tapahtunutta työurien pituuden muutosta eri väestöryhmissä. Raportin tavoitteena on tarjota tietoa työurien pituudesta ja sen mittaamisesta yhteiskunnallisen keskustelun tueksi.

Työurien pidentäminen on ollut keskeinen yhteiskuntapoliittinen tavoite viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Taustalla on elinajan ja eläkkeellä oloajan pidentyminen. Eläkejärjestelmän uudistaminen on ollut työurien pidentämisen keskeinen instrumentti. Eläkejärjestelmässä eläkkeelle siirtymisen myöhentymistä on mitattu eläkkeellesiirtymisiän odotteella. Työurissa on kuitenkin pohjimmiltaan kyse koko työiän aikana kertyvästä kokonaisuudesta, ei pelkästään eläkkeelle siirtymisen hetken ajoittumisesta elinkaarella. Työurien mittaamiseen liittyy lukuisia työn määrittelyä, aineistoihin ja menetelmiin liittyviä ratkaistavia kysymyksiä. Raportissa on pyritty mittaamaan nimenomaan työssä vietettyä aikaa ja käytetty aineistona yhtäältä työeläkejärjestelmän ansaintarekisteriä ja toisaalta Tilastokeskuksen keräämää työvoimatutkimusta.

Suomalaisten toteutuneita työuria mitattiin eläkevakuutetun työskentelyn perusteella. Toteutunut työuran pituus oli vuonna 2011 keskimäärin 32,5 vuotta kaikista eläkkeelle siirtyneistä laskettuna. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneillä työura on ollut keskimäärin 25,4 vuotta pitkä. Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden toteutunut työura on ollut pituudeltaan lähes 36 vuotta. Yli 40 vuoden työuran on tehnyt 40 prosenttia vanhuuseläkkeelle siirtyneistä. Miesten toteutuneet työurat ovat olleet noin kaksi vuotta pitempiä kuin naisten työurat.

Toteutuneisiin työuriin vaikuttaa ansiotyöhön osallistuminen ja ansiotyöhön osallistumista säätelevät olosuhteet useiden vuosikymmenten ajalta. Tehtyjen työurien pituudessa on kuitenkin tapahtunut selvää kasvua 2000-luvulla. Kaikkien eläkkeelle siirtyneiden osalta toteutuneet työurat ovat vuodesta 2006 vuoteen 2010 pidentyneet keskimäärin 2,4 vuotta. Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työurat ovat pidentyneet 2,1 vuotta. Ikäryhmittäisen tarkastelun perusteella työurat ovat pidentyneet lähinnä työuran loppupäästä. Keski-ikäisillä ei havaittu tehdyn työn lisääntymistä.

Työurien pituuden muutosta vuosina 2000–2010 tarkasteltiin myös työllisen ajan odotteella. Työllisen ajan odote ilmaisee tietyn ikäisen henkilön laskennallisen jäljellä olevan ajan työelämässä. Työllisen ajan odote voidaan suhteuttaa elinajanodotteeseen ja sen kasvuun. Työikäinen elinaika jaettiin tutkimuksessa työlliseen aikaan sekä työttömänä ja työvoiman ulkopuolella vietettyyn aikaan. Odotteet laskettiin työvoimatutkimuksen sekä kuolemansytilaston tiedoilla käyttäen monitilaista regressiomallia.

Työllisen ajan odote on kasvanut 2000-luvulla samaa tahtia elinajanodotteen kanssa. Naisilla työllinen aika on pidentynyt jopa nopeammin kuin kokonaiselinaika. Tämän seurauksena työllisen ajan osuus elinajasta on naisilla kasvanut. Miehillä työllisen ajan odotteen kasvu oli noin puolet kokonaiselinajanodotteen kasvusta. Työllisen ajan ja elinajan suhde on pysynyt miehillä vakaana.

Työllisen ajan kasvu kertyi naisilla sekä työttömyyden että työvoiman ulkopuolella vietetyn ajan vähenemisestä. Miehillä työllisen ajan kasvu kertyi lähes yksinomaan työvoiman ulkopuolella vietetyn ajan lyhenemisestä. Naisilla työllinen aika lisääntyi kaikissa ikävaiheissa, eniten kuitenkin vanhimmissa ikäryhmissä. Miehillä työllistä aikaa tuli lisää lähinnä vanhimille työikäisille.

Työttömänä vietetty aika lyheni naisilla vajaan vuoden. Miesten työttömyysaika vaihteli talouden yleisen suhdannevaiheen mukaan, mutta ei kokonaisuutena juurikaan vähentynyt tarkastelujaksolla. Talouden matalasuhdanteissa kasvanut työttömyys onkin 2000-luvulla haitannut erityisesti miesten työurien pitenemistä.

Työvoiman ulkopuolella vietetty aika lyheni molemmilla sukupuolilla, naisilla enemmän kuin miehillä. Työvoiman ulkopuolella vietettyä aikaa kertyy työikäisille naisille yleisesti ottaen enemmän kuin miehille. Sukupuolten välinen ero on kuitenkin 2000-luvulla supistunut lähes puoleen siitä, mitä se oli vuosituhannen alussa.

Koulutus vaikuttaa työuran pituuteen. Laskelmamme koulutusryhmien eroista kattavat elinikään 25-vuotiaasta 64-vuotiaaksi. Mitä korkeampi koulutus, sitä pidemmät olivat työllisen ajan odotteet. Naisten joukossa erot erilaisen koulutustason omaavien välillä olivat suuremmat kuin miehillä. 2000-luvulla työllinen elinaika on kasvanut miehillä lievästi kaikilla koulutustasoilla. Sen sijaan naisilla työllinen aika on kehittynyt eri suuntiin koulutustasosta riippuen.

Korkea-asteen koulutuksen saaneille naisille työllistä aikaa on tullut lisää jotakuinkin samaa tahtia kuin miehilläkin. Keskiasteen koulutuksen suorittaneiden naisten työllinen aika puolestaan kasvoi selvästi keskimääräistä nopeammin. Vastaavasti elinkaarella kertyvä työttömyysaika ja työvoiman ulkopuolella vietetty aika lyheni heillä keskimääräistä jyrkemmin.

Muista ryhmistä poiketen perusasteen koulutuksen varassa olevien naisten työllinen aika ei lisääntynyt 2000-luvulla. He kokevat selvästi enemmän työttömyyttä kuin muut ja lisäksi työvoiman ulkopuolella vietetty aika on heillä kasvanut. Tuloksessa näkyy perusasteen naisten työllisyyden voimakas heikkeneminen vuosina 2009 ja 2010. Tätä ennen myös heidän työllisyytensä kehittyi myönteisesti.

Työuran loppupäässä, 50-vuotiaan työllisen ajan odotteita tarkasteltaessa, korkea-asteen koulutuksen saaneet miehet erottuvat selvästi sekä keskiasteen että perusasteen varassa olevista miehistä. Työllisen ajan odote on heillä kasvanut nopeammin kuin muilla miehillä ja työvoiman ulkopuolella vietetyn ajan odote lyhentynyt enemmän.

Tehtyjen tarkastelujen yhteenvedona voi todeta, että työurat ovat 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä selvästi pidentyneet, tarkasteltiinpa sitten jo tehtyjä työuria tai työllisen ajan odotteita. Kehitys ei ole kuitenkaan kaikissa väestöryhmissä ollut yhtä suotuisaa. Miesten työllisen ajan odote on kasvanut hitaammin kuin naisten. Naisten joukossa puolestaan perusasteen koulutettujen työurat näyttävät jäävän muista jälkeen.

Lisätietoja:

Noora Järnefelt
Eläketurvakeskus
Sähköposti: noora.jarnefelt@etk.fi
Puhelin: 029 411 2152

Mikko Kautto
Eläketurvakeskus
Sähköposti: mikko.kautto@etk.fi
Puhelin: 029 411 2185

Aineistotilaukset:

www.etk.fi › Julkaisut › Tutkimusjulkaisut › Raportit › Työurien pituuden kehitys 2000-luvulla
tai aineistotilaukset@etk.fi

ISBN 978-951-691-178-9 (nid.)

ISBN 978-951-691-179-6 (PDF)

ISSN-L 1238-5948

ISSN 1238-5948 (painettu)

ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 411 20
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 411 20
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions
FI-00065 Eläketurvakeskus Finland
Telephone +358 29 411 20
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi
› Julkaisut